

olyan kötéstáblákat ismertet, amelyekben az ornamentika egy része vaknyomással előállított, verses mondásokat tartalmazó szalagdíszekből áll. Arra a kérdésre, hogy ezen a vidéken ezek a kötések lehetek-e az itt amúgyis csak később elterjedt könyvnyomtatás előfutárai, nemmel kell felelnie, mert a kötések alapos vizsgálata után megállapítható, hogy ezeket a szövegeket egy-egy nagyobb lemezzel nyomták, sőt az is megfigyelhető a lenyomatokon, hogy a fémlemezbe sem acélbélyegzőkkel verték bele a szöveg egyes betűit, hanem az egész szöveget belevesték. Ezt bizonyítja az a körülmény, hogy ugyanaz a betű is más-más alakot mutat a szöveg különböző helyein, tehát nem lehet egy bélyegző ismételt lenyomata.

ERNST FREYS a 36-soros bibliának a müncheni állami könyvtárban újabban előkerült töredékeit ismerteti rövid tanulmányában, FERDINAND GELDNER pedig a müncheni egyetemi könyvtárnak a 36-soros biblia betűtípusával nyomtatott egyleveles nyomtatványát írja le. A nyomtatvány keletkezési helyét, idejét és nyomtatóját biztosan meghatározni nem lehet; feltevése szerint ez az aprónyomtatvány a 36-soros biblia javított betűtípusának próbanyomata volt és 1456—57 táján, Mainzban készülhetett.

A következő tanulmányban AUGUST WILHELM KAZMEIER ismerteti LUKAS BRANDISnak egy ismeretlen könyvhirdetését és néhány korai nyomtatványát, amelyeket Magdeburg közelében, egy kastély könyvtárában fedezett fel.

ALBAN DOLD két vallásos tartalmú egyleveles nyomtatványt ismertet a következő tanulmányban, amelyeket JOHANNES ZAINER Ulmban, 1490 körül nyomtatott. Az egyik latin, a másik németnyelvű; a német a latinnak csaknem szó szerinti fordítása.

Az utolsóelőtti értekezésben OTTO CLEMEN a reformáció korának nyomdász- és könyvkereskedelemtörténetéhez közöl értékes adalékokat, az utolsóban pedig FERDINAND EICHLER a gráci WIDMANNSTETTER-nyomda XVII. és XVIII. századbeli rézmetsző-illusztrátorairól értekezik.

A jubileumi folyóiratszám utolsó lapjain, mint máskor is, a szokásos rövid híreket és az új könyvek bibliográfiáját találjuk, JORIS VORSTIUS összeállításában.

GRONOWSKI IVÁN.

Az ungvári művészeti hetek könyvkiállítása. A kormányzat már a hatodik alkalommal rendezett *Művészeti Heteket*; most, Székesfehérvár, Győr, Kassa, Nyíregyháza és Pécs után *Ungvárott*. A *Művészeti Hetek* célja kultúratalálkozás: az egyetemes magyar kultúrának az illető város és az azt környező ország rész sajátos műveltségével való találkozása. A *Művészeti Hetek* fel akarják kutatni és meg akarják vizsgálni azt, hogy egyes vidéki központoknak micsoda

egyéni tulajdonságai vannak, amelyek alkalmassá teszik őket saját országrészük szellemi és művészi vezetésére, hogy ezek kifejlesztésével és erősítésével minden országrész kultúrközpontja — és ezzel az országrészek művelődése — a maga módján és szabadon bontakozzék ki.

A május 17-én megkezdődött ungvári *Művészeti Hetek* során első ízben rendeztek *könyvkiállítást*. A kiállítás alap gondolata az volt, hogy az idegen megszállás alól visszatért északkeleti magyaroknak bemutassák annak a két évtizednek magyar könyvtermését, amely idő alatt az elszakított magyarság részben a cseh könyvhatárzár miatt nem juthatott a magyar könyvekhez, részben pedig a csehek vagy a cseheket kiszolgálók által kibocsátott magyarnyelvű, de a magyar nemzeti öntudatot nemcsak hogy nem fejlesztő, de romboló könyvek özönében állott.

Az ungvári könyvkiállítás a kormányzói biztosi palota három termében van, egyrészt tárlókban, másrészt egy nagy könyvszekrényben. Az egyes tárlók összefoglaló címei ezek lehetnének: HORTHY MIKLÓS, SZENT ISTVÁN, *Magyar történelem, Kozma-család*, (BÁRD MIKLÓS, KOZMA ANDOR, KOZMA MIKLÓS), *Magyar klasszikusok bibliofil kiadásai, Budapestre vonatkozó könyvek, Egyházi irodalom (római katolikus és protestáns), Képzőművészeti irodalom, Magyar táj, Erdély, Nemes ponyva, Magyar Szemle kiadványai, Gyermek- és ifjúsági irodalom*.

A háromszárnyú nagy könyvszekrényt a következő csoportosításban töltik meg a könyvek: középen *tudósok*, baloldalt *elhúnyt*, jobboldalt *élő szépirók*. Az elhúnytak polcain találjuk régi klasszikusaink újabb kiadásai mellett TORMAY CECIL, SURÁNYI MIKLÓS, KOSZTOLÁNYI DEZSŐ és MÓRA FERENC meg mások írásait. Az élők oldalán egymást váltják HERCZEG FERENC és MÓRICZ ZSIGMOND, BABITS MIHÁLY és ZILAHY LAJOS, ILLYÉS GYULA és ERDÉLYI JÓZSEF, KASSÁK LAJOS és KODOLÁNYI JÁNOS, az *erdélyiek* és HARSÁNYI ZSOLT, GULÁCSY IRÉN és MÁRAI SÁNDOR, ASZTALOS ISTVÁN és DARVAS JÓZSEF és még sok más magyar író könyvei.

A tudósok munkái tudománysszakok szerint kerültek egymásután, az élen az egyházi irodalommal (PROHÁSZKA, TÓTH TIHAMÉR, RAVASZ LÁSZLÓ). A kiállítás szépségét nagyban emeli, hogy ebben a nagy szekrényben sok író teljes sorozatai állanak. Az egyik alsó polcon a művészi kiállítású *idegenforgalmi és külkereskedelmi nyomtatványokat* találtuk.

Ha végigtekintjük a könyvanyagot, a kiválogatás elvét abban jelölhetjük meg, hogy a kiállítás rendezői egyformán igyekeztek jó és szép könyveket adni. A kiállítás nem *muzeális*, hanem *propaganda*

jellegű: ezért van sok egyszerű és olcsó könyv is, olyan, amelyet a kiállítás közönsége megvehet is magának. (Az egyik asztalon megrendelőívek vannak, amelyekben a helybeli könyvkereskedők útján a kiválasztott könyvek 10 százalékos engedménnyel szerezhetők be.) A könyvkiválasztás elve volt még az is, hogy *csak magyar könyv* kerüljön a tárlókba és polcokra. Ezért nem láthatók például a magyarságtól teljességgel idegen *bulvárirodalom* termékei. A könyvanyagot — amelyet BISZTRAY GYULA és KREHNYAI EDE rendeztek el — az egyes nagy kiadványvállalatok kölcsönképen ajánlották fel. Ez a magyarázata annak, hogy kisebb vállalatok kiadványai vagy szerzők kiadásában megjelent munkák hiányozhatnak a kiállításról, *bár helyük ott lehetett volna.*

A könyvkiállítás az ungvári *Művészeti Hetek* lényeges alkotórésztévé vált. Egészen természetesen, mert *maradéktalanul hordozza azt a kultúrmissziói gondolatot, amelyből a Művészeti Hetek intézménye fakadt.* Éppen ezért fejlesztése, tökéletesítése nemcsak kívánatos, hanem nagyon fontos is. Felvethető például az a gondolat, hogy a következő, Kolozsvárott megrendezendő *Művészeti Hetek* alkalmával összeállítandó könyvkiállítás kettős legyen: egyrészt az ungvári alapelvek szerint mutassa be Erdélynek a trianoni idők könyvtermését, másrészt mutassa be az ország többi részeiből jövő látogatóknak a megszállás két évtizedének erdélyi tudományos és irodalmi munkatermését. S ez nemcsak a látogatóknak lesz élmény, hanem az erdélyieknek is bizonyára sokat jelent majd együtt látni mindazt, ami minden külső erő ellenére őrizte, táplálta és megtartotta magyarságukat.

HARSÁNYI ANDRÁS.